

Nationaal Museum van de Speelkaart opent nieuwe vleugel met 'Harten 5' en 'Zaal van de Toekomst'

Op Valentijnsdag pakt het Nationaal Museum van de Speelkaart uit met twee nieuwe museumzalen: 'Harten 5' en de 'Zaal van de Toekomst'.

Harten 5

'Harten' verwijst naar de liefde voor de speelkaart, het cijfer '5' naar de vijf thema's die gebruikt worden om de geschiedenis van de speelkaart aan op te hangen. Die start in Europa aan het einde van de 14de eeuw.

Vanaf het begin is het kaartspel een succesverhaal. **'Het prentenboek van de duivel'** gaat dieper in op de onaangename neveneffecten van het kaartspel: ruzies, geweld, oplichting, godslastering. Niet enkel is het kaarten een manier om de tijd te doden, slinkse gokkers ontdekken dat kaarten ook gebruikt kunnen worden om geld te winnen van minder begaafde tegenstanders. De kerk ziet het spel als des duivels en probeert het aan banden te leggen. Boetepredikanten trekken rond om spelers te bekeren en mensen te waarschuwen voor de gevaren van de speelkaart. Een gravure van Lucas Vorsterman I (ca. 1622) toont vechtende boeren en is een hommage aan Pieter Bruegel de Oude. De ets zou immers gebaseerd zijn op een verloren gegane tekening van Bruegel.

Het luikje **'Lering en vermaak'** toont dat het kaartspel niet uit te roeien is. Het spelen en gokken gaat gewoon door. In Luik wordt zelfs een gokverslaafde priester terechtgesteld. Maar het kaartspel is niet uit te roeien, integendeel. Kaartspellen worden naar een hoger niveau getild. Steeds meer kunstenaars ontdekken het spel als bron van inspiratie. Kaarten worden ook gebruikt om te onderrichten, om de spot te drijven met bestaande toestanden of personen of om -al dan niet satirische- boodschappen te verspreiden.

Met **'Vrijheid of de dood'** verzeilen we in de periode van de Franse Revolutie. De koning belandt op de guillotine en verdwijnt ook (tijdelijk) uit het kaartspel. Genieën en lichtende voorbeelden komen in de plaats. Ze zien in kaarten het perfecte middel om hun grote idealen te propageren. Europa wordt geteisterd door oorlogen. Het kaartspel is overal. Een Franse soldaat ontwerpt in een Engelse gevangenis een spel van materialen die hij in zijn omgeving vindt: dierlijke beenderen. Waarzeggers maken van deze onstabiele toekomst gebruik om aan de hand van kaarten de toekomst te voorspellen.

De 19de eeuw geldt als de eeuw van **de 'romantici en de Victorianen'**. Voor het kaartspel breken gouden tijden aan. Het kunstlicht wordt uitgevonden, waardoor de avonden langer worden en er meer tijd is om met de kaarten te spelen. Kaartclubs zijn populair en nieuwe familiespelletjes zoals zwartepieten en kwartetten doen hun intrede. Zelfs de katholieken hebben zich verzoend met het kaartspel. In Sint-Katelijne-Waver gebruiken de zusters Ursulinen een opvouwbaar kaarttafeltje om te kunnen spelen, want binnen de normen van de welvoegelijkheid is ontspanning toegelaten.

Maar zelfs in het Victoriaanse tijdperk zijn niet alle kaarten even onschuldig. Zo worden er pornografische doorkijkkaarten geproduceerd, kaarten met een tussenlaag die de ware inhoud pas 'blootgeven' als je ze tegen het licht houdt.

Het vijfde en laatste deel zoemt in op de **achterkant van de speelkaart**. Door de ontwikkelingen in de druktechniek worden speelkaarten steeds mooier, fijner en gedetailleerder. Bij handarbeiders zijn speelkaarten van marmerpapier populair omdat ze properder blijven en de kaarten niet herkend kunnen worden aan de vuile vlekken van vingers op de achterkant. Vormgevers gebruiken vooral de achterkant om te tonen wat ze in hun mars hebben. Nieuwe motieven en kleuren duiken op. Bovendien zien handelaren de alomtegenwoordigheid van het kaartspel als een manier om hun producten aan de man te brengen. Reclame en de speelkaart gaan vanaf dan hand in hand.

'Harten 5' is een goeie reden om het Museum van de Speelkaart te bezoeken, ook voor wie dat in het verleden al deed. Het grootste deel van de kaarten, prenten, gravures, boeken en objecten wordt immers voor het eerst aan het publiek getoond. Sommige originelen zijn omwille van veilig behoud door een reproductie vervangen.

Zaal van de toekomst

Wie na al die informatie van 'Harten 5' zélf aan de slag wil, kan terecht in de 'Zaal van de toekomst'. Die werd ontworpen in samenspraak met Cartamundi, wereldleider in de productie van speelkaarten en bordspellen. Bezoekers kunnen er speelkaartenapps proberen, een digitale quiz of een geheugenspel spelen, een interactieve tijdlijnwolk raadplegen en door de verkleedmogelijkheden originele selfies nemen. Speelkaarten hebben niet alleen een boeiend verleden, maar ook een grote toekomst!

COLOFON

Harten 5

Curator: Filip Cremers
Scenograaf: Jo Klaps, Brussels Lof
Grafisch vormgever: Bram Luyts
Productie: Stadsbedrijven en Musea Turnhout
Bruikleen guillotine: Taxandriamuseum

Zaal van de toekomst

Concept & Scenografie: Cartamundi & 'Wij doen dingen'
Verkleedkleding: Nora Smets

PRAKTISCHE INFO

Druivenstraat 18 – B-2300 Turnhout
+32 14 41 56 21
museum.speelkaart@turnhout.be – www.speelkaartenmuseum.be
Volg ons op Facebook, Instagram en Twitter via MuseaTurnhout

Openingsuren

Dinsdag tot vrijdag: 10-17 uur
Zaterdag en zondag: 11-17 uur
Maandag, 1-2 januari en 24-25 december: gesloten
groepen & rondleidingen: volgens afspraak – gidsen@turnhout.be – +32 14 44 33 55

Toegang

5 euro – kortingsstarief: 3 euro - jonger dan 18 jaar: gratis
Combiticket met het Begijnhof- en het Taxandriamuseum: 7,50 euro
Rondleiding: 50 euro + 5 euro administratiekosten
Drukdemonstraties (buiten het vaste programma): 50 euro
Elke donderdag van juli en augustus is het museum gratis toegankelijk.

Het Museum van de Speelkaart is een stedelijke instelling en wordt als onderdeel van 'Archief & Musea Turnhout' (vroeger: TRAM 41) gesteund door de Provincie Antwerpen en de Vlaamse overheid.

Directeur museum : Filip Cremers, filip.cremers@turnhout.be – +32 14 41 56 21
Coördinator Archief & Musea Turnhout: Sofie Wilder, sofie.wilder@turnhout.be - +32 14 44 33 58
Communicatie Archief & Musea Turnhout: Ingrid Rombaut, ingrid.rombaut@turnhout.be - +32 14 44 33 70

